

## КРАЉ МИЛУТИН ОСЛОБАЂАО ПЧЕЛАРЕ ВОЈНЕ ОБАВЕЗЕ

Када је ослобађао пчеларе *ота свјех работ кралевских и црквених-и није работа да им нјест развјет одличје да пазу*, краљ Милутин није имао испред себе математички прецизно изведену рачуницу добити коју у пољопривреди произведе једна пчела. Међутим, као и Стефан Првовенчани и цар Душан, сматрао је да пчеларство

доноси велику корист народу. Данас се зна да, опрашивањем, пчеле сваке године подигну приносе у пољопривреди Србије за 148 милиона евра, док само једно пчелиње друштво годишње подигне приносе околних пољопривредника за 370 евра. Такође, пчеле доприносе очувању биодиверзитета и одговорне су за опстанак

већине биљака. Чак 75 одсто главних гајених биљака зависи од пчела опрашивача, а преко 100 врста гајених биљака, које чине највећи део у производњи хране, опрашује медоносна пчела. Без пчелињег опрашивања принос јабука пада за 30 одсто, јагода за 35 одсто, вишања за 40 одсто, шљива за 42 одсто, малина за 45 процената.

статистика каже да се у Северној Америци број заједница смањивао са 5,9 милиона, колико их је било 1947, на само 2,1 милион, док је у Европи 1970. регистрован 21 милион, а данас свега 15 милиона заједница.

**СМРТ НА ПОЉУ ГМО** Према Студији о статусу опрашивача у Северној Америци из 2006. почетак нестајања пчела, назван *Colony collapse disorder*, поклапа се с масовним гајењем генетски модификованих биљака у САД. Од 2006. па на даље, показују анализе и студије америчких стручњака, пчелари губе најмање трећину пчелињих заједница, а сада су изгубили чак 44 одсто, односно 3,5 одсто више у односу на претходну годину.

Др Родољуб Живадиновић, председник Савеза пчеларских организација Ср-

Токсин који стварају гени *Bacillus thuringiensis*-а у биљкама смањује активност излета пчела из кошнице. Експерименти рађени 2001. нису показали директно штетно дејство токсина на пчеле, али у тим експериментима нису проучавани сублетални ефекти на пчеле. Тим научника на Универзитету Цена у Немачкој од 2001. до 2004. утврдио је да пчеле инфициране микроспоридама много брже умиру, и микроспоридаје им наносе

**Почетак нестајања пчела у Северној Америци поклапа се с масовним гајењем генетски модификованих биљака у САД**

интереса да финансирају таква истраживања, а они који имају интереса пак немају средстава. Јасно је да пчеле нешто осећају и знају што ми не знамо, али нажалост још нисмо овладали неумштим језиком. Ако будемо чекали да га научимо, сумњам да ћемо се добро провести. Случај у Сланкамену ми није познат, али знам да уколико би Србија дозволила гајење генетски модификованих биљака, то би значајно уназидило сектор пчеларства.

Да није уобичајено да пчеле потпуно изостану са сунцокрета сматра и др Сретен Терзић, виши научни сарадник Института за ратарство и повртарство. Посебно, наглашава, ако су донете у одговарајуће време, пред почетак цветања, осим у случајевима када изостане лучење или приступачност нектара, што је најчешће

У српском пчеларству могло се отворити око 6.000 нових радних места

# ЉУДИ ПЛАТИЛИ ОПСТАНКОМ

отров провлачи из семена кроз биљку до цвета и убија пчелу. Једини логични закључак је да се ради о ГМО семену код кога не постоји потреба за опрашивањем, па пчеле не желе ни да приђу цвету.

Сазнање да је пчела једини опрашивач и да би њеним нестатком истог тренутка нестало и 20.000 биљних врста баца ново светло на чињеницу да број пчелињих заједница и у Европи и у свету сваке године рапидно опада. Поразна

бије, објашњава да генетски модификоване биљке, иначе отпорне на штетне инсекте, садрже гене бактерије *Bacillus thuringiensis*, који стварају протеине са инсектицидним својствима.

„Последњи податак који ми је доступан из 2004. говори да су се такве биљке гајиле на 22,4 милиона хектара широм света. Данас је под генетски модификованим биљкама чак 160 милиона хектара, што је површина тачно 50 пута већа од ораница које има Србија.

много већу штету када су истовремено изложене и токсину *Bacillus thuringiensis*-а него када њега нема. А микроспоридаја има у свакој кошници на свету. Такође, истраживање рађено у Канади 2004. године показало је да су пчеле мање посећивале цветове генетски модификоване репице отпорне на хербицид због опрашивања, него цветове класичне или органске репице. Очигледно је да се истраживања морају наставити, али је проблем што они који имају новац немају

узроковано неповољним спољашњим факторима (суша, киша током цветања...)

Међутим, он напомиње да је бојазан да је реч о ГМО семену неоправдана јер се у оплемењивању сунцокрета не користе генетске модификације. „У Србији је гајење таквих биљака забрањено, а у земљама где је дозвољено нема финансијског интереса за примену такве скупе методе оплемењивања пошто се сунцокрет на светском нивоу гаји на значајно мањим површинама од